

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כג

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובריה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

אילימא דאכלה בגדיש דעלמא ר"ה: הא בעינן וביער בשדה אחר וליכא?
(מסקנה) דאכלה בגדיש דבעל חררה.

[עד כאן דף כג עמוד א]

פי פרה כחצר המזיק או הניזק דמי

תפשוט דפי פרה כחצר המזיק דמי?
דאי כחצר המזיק דמי: לימא ליה מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי.

להלן הספק של הגמרא לגבי פי פרה בחצר המזיק:

דאיבעיא להו פי פרה - כחצר המזיק דמי או כחצר המזיק דמי:

הגמרא מתפלת איך יתכן להסתפק בזה, כדלהלן:

(קושיה) ואי אמרת כחצר המזיק דמי, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה?

(תירוץ) כגון שנתחככה בכותל להנאתה וטנפה פירות להנאתה והיינו תולדה של שן.

(קושיה) והא בעינא כאשר יבער הגלל עד תומו, כמו שלמדנו לעיל שמכליא קרנא, וליכא,

כאן אין 'תומו' שהפירות והאבנים בעין.

להלן תירוץ איך להעמיד שמכליא קרנא:

א. רבינא אמר דשף צלמי שהייתה צורה עליו, וכשנתחככה בכותל מחקה הצורה.

ב. רב אשי אמר דפסעי פסועי כשנתגלגלה על הפירות תחבתן בטיט, ואי אפשר ללקטן. פירוש אחר 'פסי' ששפכה משקה בגלגולה, שמכליא קרנא. פירוש אחר 'פסי' ששפכה

משקה בגלגולה, שמכליא קרנא.

ת"ש שיסה בו את הכלב, שיסה^ע בו את הנחש: פטור.

מאן פטור? משסה פטור, שגרמא בניזיקין פטור, וחייב בעל כלב.

ואי אמרת כחצר המזיק דמי, לימא ליה מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי?

(תירוץ 1.) אימא פטור אף משסה.

(תירוץ 2.) ואיבעית אימא - דאפקיה לניביה שני^ו וסרטיה ולא הכניס ידו בתוך פי הנחש.

ת"ש השיך בו את הנחש:

א. רבי יהודה מחייב - ארס נחש בין שיניו הוא עומד,

לפיכך מכיש בסייף מדין רוצח, ונחש פטור.

ב. וחכמים פוטרים. ארס נחש מעצמו מקיא.

לפיכך נחש בסקילה, מדין שור שהרג את אדם, ומכיש פטור.

(קושיה) ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי: מדוע הנחש נהרג, לימא ליה מאי בעי ידך בפומא דחיוואי,

(תירוץ) לענין קטלא הריגת הנחש לא אמרינן 'מאי ידך', ואפילו בחצר המזיק אינו נפטור. ומנא תימרא?

דתינא הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו שורו של בעל הבית ומת: השור בסקילה. ובעלים פטורים מן הכופר - דאמר ליה 'ברשותי מאי בעית'

הגמרא מוכיחה שלא אומרים 'ברשותי מי בעי':

שורו נמי, לימא ליה מאי בעית ברשותי? אלא לענין קטלא לא אמרינן.

מתניתא-

דתינא פתח הכתוב בנזקי ממונו 'כי תצא אש' שמשמע מעצמה, וסיים בנזקי גופו שנקרא 'מבעיר': לומר לך אש משום חציו.

טמון באש - למ"ד משום חציו

אמר רבא קשיא ליה לאביי: למ"ד אש משום חציו, טמון באש^ע דפטור רחמנא היכי משכחת לה? הרי זה כאדם שזרק חץ לדבר טמון של חבירו. אי נמי, הרי כל חץ טמון הוא.

(תירוץ) כגון שנפלה דליקה לאותו חצר, ונפלה גדר חצר שלא מחמת דליקה, והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת - דהתם כלו ליה חציו משום שבשעה שהדליק

עדיין לא היה ראוי להזיק בחצר האחרת.

עדיין הגמרא לא מסתפקת בזה, כיוון שאם המקרה של טמון הוא כך, אזי גם בגלוי היה אמור להיות פטור.

(קושיה) אי הכי לענין גלוי נמי, כלו ליה חציו?

(מסקנה) אלא למאן דאית ליה משום חציו, אית ליה נמי משום ממונו - ר"ל במקרה שאינו חייב משום חציו, עדיין מתחייב משום ממונו.

הלכך לענין גלוי מתחייב משום ממונו כגון שהיה לו לגודרה, שהיה לו שהות לגודרה בטרם שתעבור הדליקה שם ולא גדרה, שלמרות שאינו חייב משום ההבערה הראשונה, מתחייב

על הסופית. ודומה לדין של כונס את שורו לדיר והזיק: דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה נעל בפניו.

מה הנפק"מ בין מ"ד משום ממונו למ"ד משום אש וממונו

עד עכשיו, היה ברור שהנפק"מ בין המ"ד שסובר אש משום חציו בלבד לבין המ"ד סובר שהוא משום ממונו היינו מקרים כגון באופן שנפל הגדר, דלפי המ"ד משום חציו פטור. אבל עכשיו שהגמרא מסיקה שהמ"ד משום חציו מחייב תרת: משום חציו ומשום ממונו, וגם משמע שנחלקו אפילו במקרה שהאש היא שלו (אש), הגמרא שואלת היכן מצונו נפק"מ ביניהם, כדלהלן:

וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו?

איכא בינייהו לחייבו בארבעה דברים. כלומר במקרה שאש הזיק אדם, דלמ"ד משום חציו, מחויב לשלם: נזק, צער, ריפוי ושבת (פטור מבשות, שאינו מתכוון). שפושע הוא, שהיה

לו לעלות על דעתו שהרוח מוליכה. [ה"ה שהיה יכול לומר את המקרים דלעיל (חציו ולא ממונו): כלב וגמל באופן שאינה מסכסכת].

[משנה] על החררה משלם נזק שלם

כתוב במשנה שהכלב שנטל החררה והלך לגדיש והדליק, על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש חצי נזק: למ"ד אש משום חציו היינו צרורות, ולמ"ד משום ממונו:

על מקום הגחלת בלבד משלם, ועל הגדיש כולה פטור (האש אינה שלו).

הגמרא הבינה שהחררה והגחלת הם של אדם אחד, והכלב של אדם אחר.

עתה, הגמרא שואלת מדוע לא מחייבים לבעל החררה לשלם את החלק הנחסר מדמי הנזק דהיינו: למ"ד משום חציו, החצי הנשאר, ולמ"ד משום ממונו דמי, על כל הגדיש.

מאן חייב? בעל כלב.

(קושיה) וליחייב נמי בעל גחלת^ע?

(תירוץ) בששימר גחלתו שנעל דלתו היטב ואונס הוא.

(קושיה) אי כששימר גחלתו, מאי בעי כלב התם?

(תירוץ) בשחותר.

מכ הגמרא לומדת שזה דרכם של כלבים, ואינו נחשב משונה, ולכן משלם נזק שלם:

זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב.

עתה הגמרא מנסה להבין למי ישתייך הגדיש הזה:

דאכלה היכא?

^ע תוספות ד"ה טמון באש דפטור רחמנא היכי משכחת לה. פי' בשלמא למ"ד אש משום ממונו אין תימה דפטור טמון ואע"ג דבכל נזקי ממונו כמו קרן שן ורגל חייב טמון שבממון מצונו חילוקים בקרן שן ורגל להלכותיהן אבל באדם המזיק לא חלק הכתוב דכתיב פצע תחת פצע ודרשין בסוף פירקין (דף כו: כו:) לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרוצח לפיכך אין סברא לדרוש אש משום חציו:

^ע תוספות ד"ה ולחייב בעל הגחלת. האי לישינא לאו דוקא דהא מיתוקמא דאכלה בגדיש דבעל החררה אלא כלומר שיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא ישלם כי אם הרביע וא"ת ואמאי לא פריך וליפטר בעל הכלב מן החררה ונראה מאן לדקדק דיותר יש לאדם ליזרר

עצמו שלא יזיק אחרים משלא יזיק שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק אחרים ואפשר לשמור עצמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חררתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לא.) בשמעתין דקדרין דפריך אי נתקל פושע שני נמי ליחייב אלמא חשיב שני פושע לחייבו בנזק שלישי ואינו פושע לענין שיפטר ראשון בנזקיו:

^ע תוספות ד"ה תא שמע שיסה בו את הכלב. ותימה דאמאי לא משני לענין קטלא לא אמרינן כדאמרינן בסמוך דהך משנה היא רישא דהשיך בו את הנחש דמייתי בתר הכי בפ' אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עו: ושם) ושמא משמע ליה רישא בין לענין מיתה בין לענין נזקין ולקמן נמי מייתי לה גבי בעיא משסה כלבו של חבירו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

הנהו עיזי דבי תרבו שם משפחה דהוו מפסדי ליה לרב יוסף.

א"ל לאביי זיל אימא להו למרייהו דליצניניהו.

אמר ליה אמאי איזיל? דאי אזילנא אמריי' לי 'לגדור מר גדירא בארעיה'.

(קושיה) ואי גדר, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה?

(תירוץ) כשחתרה, אי נמי, דנפיל גודא בליליא.

מכריז רב יוסף ואיתימא רבה: דסלקין לעילא מבבל לא"י ודנחתינ לתחתא מא"י

לבבל: הני עיזי דשוקא, הקצבים שמוכרים בשר לשחיטה היו ממתנים למכור עד יום השוק.

דמפסדי: מתרינן במרייהו תרי ותלתא זמנין.

אי ציית, ציית. ואי לא, אמרין ליה תיב אמסחתא מקום של הקצבים וקבל זוזך

ושחטים אותם, אפילו שאינו יום השוק.

מתניתין

איזהו תם? ואיזו מועד?

א. מועד: כל שהעידו בו שלשה ימים.

ותם: משיחזרו בו שלשה ימים, ר"ל שרואה שוורים ואינו נוגח, חוזר לתמותו,

דברי ר' יהודה.

ב. רבי מאיר אומר מועד: שהעידו בו שלשה פעמים.

ותם: כל שיהו התינוקות ממששין בו ואינו נוגח:

גמרא

מאי טעמא דר' יהודה?

או נודע כ"י שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ושלם שור קחת השור ומצדי הרחבה ולעיל נמי לא פריך דליפטר בעל הכלב מן החררה ורב אלפס פסק כרב

א. אביי: תמול: חד, מתמול: תרי, שלשום: תלתא ולא ישמרנו בעליו: אתאן

לנגיחה רביעית ר"ל בנגיחה רביעית בלבד משלם נזק שלם.

ב. רבא: תמול מתמול: חד, שלשום: תרי ולא ישמרנו האידינא, חייב בנגיחת

שלישת נזק שלם.

[עד כאן דף כג עמוד ב]

בעליו בבית דין לא הספיקו לגמור את דינו [שאם גמרו את דינו אינו חייב כופר, שכבר פקע בעלותו של בעל השור] עד שנגח נגיחה ד' בעוד שהיה בבית בעליו וכמ"ד גומרין דינו של שור שלא בפניו והו"מ למפרך הניחא למ"ד גומרין אלא בלאו הכי פריך שפיר הניחא אחר ור"ת מפרש שאין נאסר על ידי גמר דין כל זמן שהוא קיים ועדיין שלו הוא עד לאחר סקילה או לאחר שחיטה [חולק על הכתוב לעיל שפקע בעלותו] והשתא אתי שפיר אפי' נגמר דינו ואח"כ נגח. והא דקתני לקמן בבביתא נמצאת כת שלישיית זוממת כולן חייבין אע"ג דעדיין לא חייב נזק שלם [הם מתקשים איך העדים זוממים משלמים, הרי הם לא גרמו לו לשלם בינתיים] מכל מקום כיון שמיעדין אותו וממילא מתחייב נזק שלם ברביעית כשהוזמו צריכין לשלם כפי מה שתעלה נגיחה ד' כשיגח. אע"ג דבפרק הנחמין [סנהדרין דף פו:] אמר עידי גניבה בנפש [באו להעיד על אחד שגנב נפש, שלמרות שעדיין אינו חייב מיתה עד שימכור], שהוזמו ועידי גניבה ראשונה של בן סורר [שנקבל מלקות בלבד] אין נהרגין [לפי כל הנ"ל, היו ראויים למות כמו בשור המועד, שלמרות שעדיין אין דינו למיתה, מ"מ כיוון משכאן והילך משלם נזק שלם חייב ה"ה שם] התם לאו משום דיכול להיות שלא יבאו לידי חיוב פטרינן להו אלא התם משום דמצו למימר להלקות באנו ועידי גניבה בנפש שהוזמו לוקין כדפירש התם בקונטרס. אבל הכא ע"כ לא באו כי אם ליעדו ולחייבו נזק שלם כשיגח נגיחה ד' כדמסיק ואזיל דלא מצו למימר לחייבו פלגא נזקא קאתינן, א"ב אין חייבין אלו הכיתות אלא במה שעשאו מועד ואומדין כמה נפחת שורו מדמינו ולא צריכא השתא לנגיחה רביעית כלל:

עד תוספות ד"ה יכלי למימר לגדור מר גדירא בארעיה. היה נשמט אביי שלא היה חפץ לילך לשם דהתנן (לעיל דף יט): אכלה מתוך החנות משלמת כו' ולא אמרין היה לו לנעול חנותו וכן אכלה מצדי הרחבה ולעיל נמי לא פריך דליפטר בעל הכלב מן החררה ורב אלפס פסק כרב יוסף וליתיה לדאביי דחויא בעלמא הוא:

עד תוספות ד"ה ולא ישמרנו האידינא חייב. פי' בקונטרס בפי' ראשונה דלרבא בפעם ג' חייב נ"ש צ"ל לפי' הא דקאמר לקמן דאתו ג' כיתי סהדי בחד יומא דלמ"ד ליעודי תורא אייעד ומשלמין בעלים נ"ש אע"פ שלא ידעו תחלה. ואינו נראה דהוועד בבעליו וכו' א"כ אם לא ישמרנו משלם נ"ש וברייתא דלקמן קתני דאין השור נעשה מועד עד שיעידו בפני בעלים וא"כ אפילו למ"ד ליעודי תורא צריך שידעו הבעלים תחלה וכי אתו ג' כיתי סהדי בחד יומא והעידו בבעלים לא ישלמו בעלים נ"ש עד נגיחה ד' ורש"י עצמו חזר בו משום דבריש חזקת הבעלים (ב"ב דף כח. ושם) קאמר סתמא דגמרא אי מה שור המועד עד נגיחה ד' לא מיחייב כו' ופי' דמשמעות דורשין איכא בנייהו והר"ר עזריאל פי' דאיכא בנייהו דלאביי דדריש לא ישמרנו לנגיחה ד' לא משלם נזק שלם עד יום ד' דלא ישמרנו הוי יום ד' דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דלא כתב נגיחה ד' אפילו נגח ד' בג' חייב. וקשה למאי דפי' דלא משלם ברביעית נ"ש אפי' למ"ד ליעודי תורא א"כ העידו בבעלים בנגיחה ג' דאמרין לקמן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (דף מא. ושם) וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה ומשני כגון שהוזמו זוממי ופריך הניחא אי ליעודי תורא שפיר אלא אי ליעודי גמרא בעינן מצי אמר ליה לא הוה ידענא דתוראי נגחן ולפי מה שפיר' אפילו אי ליעודי תורא נמי לא אתי שפיר וי"ל דלכתחילה כשהוזמו השלשה כיתות לקחו הבעלים את השור וכשבאו זוממי זוממין והעידו